

ALEGERILE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA: scrutin nou, falsuri vechi

În ambele tururi ale alegerilor locale generale, desfășurate în noiembrie 2023, instituțiile mass-media din Moldova cu politică editorială pro-Kremlin au folosit pe larg dezinformarea pentru a influența alegătorii. Același lucru l-au făcut și unii candidați la funcțiile de primari sau consilieri. Au fost repuse în circulație narațiuni propagandistice vechi, utilizate și în campaniile electorale precedente, combinate cu promisiuni irealizabile și denigrări cu instigare la ură.

Sperietoarea NATO

Pe tot parcursul perioadei electorale, au fost distribuite speculații referitoare la modernizarea, cu sprijinul Uniunii Europene, a infrastructurii feroviare între România, Republica Moldova și Ucraina. Într-un articol publicat pe site-ul Vedomosti.md se afirma că prin modernizarea tronsoanelor feroviare, Moldova „deschide calea pentru eșaloanele militare către Ucraina”, speculându-se că țara noastră este atrasă de NATO în război. Portalul Stopfals.md a dezmințit acest fals, demonstrând că autoritățile române au planificat modernizarea căilor feroviare încă înainte de începutul războiului Rusiei împotriva Ucrainei, prin Programul Transport 2021-2027. Site-ul Vedomosti.md a fost blocat de autoritățile moldovenești în preajma alegerilor locale generale.

Narațiunea falsă că R. Moldova facilitează trecerea echipamentului militar NATO din România către Ucraina este una veche, fiind difuzată deseori de surse pro-Kremlin și dezmințită în repetate rânduri.

Reforma administrativ-teritorială – o fobie electorală

Subiectul reformei administrativ-teritoriale este o sperietoare mai veche, folosită de unele partide la toate alegerile din ultimele două decenii. Au speculat la această temă mai mulți candidați și instituții media controlate politic și în acest scrutin. De exemplu, candidata Partidului Comunistilor (PCRM) la funcția de primar de Chișinău, Diana Car-

man, a declarat că autoritățile planifică să „lichideze” sate, comune și raioane. Reamintim că, în parlamentarele din 2021, portalurile cu politică editorială pro-PSRM la fel au publicat arti-

cole în care vorbeau despre „planul distructiv al partidelor de dreapta și al președintei Maia Sandu de a lichida două treimi din raioane și sate după alegeri”. În realitate, reforma administrativ-teritorială este o nece-

sitate stringentă pentru Republica Moldova, pe care au recunoscut-o toate guvernele, indiferent de culoarea lor politică. Portalul Stopfals.md a scris că o asemenea reformă a fost propusă și în anul 2020 de către ex-premierul Ion Chicu, promovat de PSRM.

Promisiuni populiste pentru manipularea alegătorilor

Candidații la alegerile locale generale au făcut multe promisiuni electorale neargumentate economic. În prag de iarnă, Ilan Șor, condamnat definitiv în R. Moldova la 15 ani de închisoare în dosarul fraudei bancare și care se ascunde de justiția moldovenească în Israel, dar și bașcana Găgăuziei, Evghenia Guțul, au anunțat că ar fi încheiat un contract cu o companie din Turcia privind livrarea către consumatorii din regiune a gazelor naturale la un tarif de 10 lei pentru un metru cub. Potrivit ministrului Energiei al R. Moldova, Victor Parlicov, contractul cu privire la achiziția gazului la preț de 10 lei, publicat de guvernatoarea Găgăuziei, este un fals și nu poate fi executat. Experții în energie la fel au declarat că aceste promisiuni nu sunt argumentate economic, au un caracter populist și urmăresc manipularea alegătorilor.

Lilia Zaharia

Falsuri profunde (deepfake-uri) cu folosirea imaginii Maiei Sandu

Numărul deepfake-urilor (în traducere din engleză – fals profund) cu folosirea imaginii unor persoane publice din R. Moldova, difuzate pe rețelele sociale, este în continuă creștere. Astfel, pe mai multe pagini de Facebook a fost distribuit recent un filmuleț cu imagini trucate, în care președinta Maia Sandu i-ar îndemna pe cetățeni, în limba rusă, să câștige 30.000 de lei lunar printr-o investiție într-o nouă platformă creată în colaborare cu o bancă comercială. Videoul se încheie cu un îndemn la acțiune: „Pentru a primi dividende de la noul program guvernamental, înregistrați-vă acum. Apăsați pe butonul de sub video”. Acest anunț este fals, iar filmulețul e un deepfake, creat prin intermediul noilor tehnologii.

Anterior, pe 4 noiembrie, cu o zi înaintea primului tur al alegerilor locale generale, pe Facebook a apărut un alt video fals, în care președinta Sandu chipurile s-ar referi la „situația dezastruoasă” din țară și la „îngroparea democrației”, chemând electoratul să voteze candidatul Partidului „Renaștere”, care este un satelit al Partidului Șor, declarat neconstituțional și interzis în R. Moldova. Și acest video este un deepfake.

Filmulețul cu pretinsul discurs al Maiei Sandu a fost publicat pe

Președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, protagonista unui deepfake distribuit pe rețelele sociale înaintea alegerilor locale generale din noiembrie 2023. Colaj captură video

contul „Moldova Prietenoasă”, care distribuie conținut în favoarea lui Ilan Șor, și a fost promovat cu plată pe Facebook. După dezmințirea acestui fals de portalul Stopfals.md, compania Meta a eliminat videoul de pe Facebook.

Ce este un deepfake și cum este produs?

Deepfake-ul sau falsul profund este creat cu ajutorul inteligenței artificiale, astfel încât vocea și imaginea persoanei din video sunt asemănătoare celor ale persoanei reale pentru a induce în eroare utilizatorii rețelelor sociale. Cu toate acestea, se pot observa mișcările nefirești ale gurii și unele elemente vizuale sau

auditive mai puțin realiste.

De obicei, astfel de filmulețe sunt produse în felul următor:

- Este ales cineva cu o constituție asemănătoare persoanei care va fi copiată, în acest caz vorbim despre Maia Sandu;
- Este înregistrat un video cu discursul persoanei selectate;
- Videoul cu persoana respectivă este editat cu ajutorul unor instrumente de creare a deepfake-ului, fața protagonistului real fiind înlocuită cu fața persoanei publice;
- Cu ajutorul unui soft special, este editată și vocea, pentru a fi asemănătoare celei a viitoarei victime a deepfake-ului.

Cum identificăm un deepfake?

Pentru a realiza un deepfake, este nevoie de abilități, timp și, uneori, de un calculator performant. Deseori, însă, astfel de videouri sunt făcute fără prea multă acuratețe și precizie. Respectiv, dacă ne uităm mai atent, vom remarca o lipsă de sincronizare dintre cuvintele articulate și mișcarea buzelor, vom observa că un ochi se închide, iar celălalt nu, iar mișcările sprâncenelor și ale pomeților sunt nenaturale. Aceste detalii sugerează clar că este un video dubios. Dacă ne referim la voce, situația este mai complicată. Grație rețelelor neuronice, vocea poate fi trucată atât de bine, încât practic nu poate fi deosebită

de cea reală. În acest caz, în ajutor ne vine regula generală despre sursa informației.

Astfel, dacă ați observat un video dubios, verificați cine și unde l-a postat. De obicei, astfel de filmulețe sunt distribuite de pe conturi create ad-hoc, unde lipsesc pozele utilizatorului, precum și alte informații de contact. La fel, trebuie să verificăm informația și din alte surse. Mesajele unor oficiali, inclusiv cele ale șefilor de stat, întotdeauna pot fi găsite și verificate pe paginile oficiale ale Președinției, Guvernului, ale altor autorități. Dacă declarația a făcută în mass-media, atunci vom verifica instituția de presă pentru care a fost făcută acea declarație.

Ai depistat un fals în mass-media sau pe rețelele sociale?

Raportează-l pe www.semnale.stopfals.md și noi îl vom dezminți!

Să combatem împreună falsurile apărute în spațiul public!

Ca să fii la curent cu dezinformările din mass-media și de pe rețelele sociale, astfel încât să te poți proteja de manipulare, accesează portalul www.stopfals.md